

## **BIZNESPLAN**

### **wraz z założeniami do modelu finansowego**

**dla zadania „Rewaloryzacja dla potrzeb ruchu  
turystycznego oraz funkcji kulturalnych,  
zdegradowanych i niedostępnych części  
Pomnika Historii - Twierdzy Srebrna Góra,  
wraz z niezbędną infrastrukturą  
techniczną”**

**Twierdza Srebrna Góra Sp. z o.o.**

## Spis treści

|                                                                                                                                       |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>I. Cel sporządzenia biznes planu .....</b>                                                                                         | <b>3</b>  |
| <b>II. Opis dotychczasowej działalności Wnioskodawcy.....</b>                                                                         | <b>3</b>  |
| 2.1. Historia firmy i zakres działalności.....                                                                                        | 3         |
| 2.1.1. Informacje podstawowe.....                                                                                                     | 3         |
| 2.1.2. Powiązania przedsiębiorstwa .....                                                                                              | 3         |
| 2.1.3. Główny przedmiot działalności.....                                                                                             | 3         |
| <b>III. Opis i cel projektu .....</b>                                                                                                 | <b>4</b>  |
| 3.1. Geneza projektu, analiza problemów, analiza potrzeb środowiska społeczno-gospodarczego projektu .....                            | 4         |
| 3.2. Cel projektu .....                                                                                                               | 5         |
| 3.3. Opis projektu i jego lokalizacja .....                                                                                           | 6         |
| 3.4. Zakres projektu i uzasadnienie dla planowanych nakładów inwestycyjnych.....                                                      | 8         |
| 3.5. Harmonogram rzeczowo-finansowy projektu .....                                                                                    | 10        |
| 3.6. Wskaźniki.....                                                                                                                   | 13        |
| 3.6.1. Wskaźniki produktu .....                                                                                                       | 13        |
| 3.6.2. Wskaźniki rezultatu.....                                                                                                       | 13        |
| <b>IV. Prognozy finansowe (założenia przyjęte do prognozy, rachunek zysków i strat, bilans, rachunek przepływów pieniężnych).....</b> | <b>14</b> |
| 4.1. Założenia przyjęte do prognozy .....                                                                                             | 14        |
| 4.2. Założenia do przychodów Projektu.....                                                                                            | 14        |
| 4.3. Założenia do kosztów operacyjnych Projektu .....                                                                                 | 14        |
| 4.4. Sprawozdania finansowe .....                                                                                                     | 15        |
| <b>V. Analiza popytu .....</b>                                                                                                        | <b>17</b> |

## **I. Cel sporządzenia biznes planu**

Twierdza Srebrna Góra Sp. z o.o. w celu zachowania i udostępniania unikatowego zabytku architektury militarnej. Realizuje projekt, który otrzymał dofinansowanie w ramach naboru nr RPDS.04.03.01-IZ.00-02-369/19, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa 4 Środowisko i zasoby, Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe, Podziałanie 4.3.1 Dziedzictwo kulturowe –horyzontalne. Szacowana wartość zadania wynosi 15 459 439,50 PLN. Wnioskowana kwota dofinansowania w ramach naboru wynosi 10 499 415,04 PLN.

W celu realizacji zadania wnioskuję o kredyt inwestycyjny na pokrycie wkładu własnego, kredyt obrotowy do momentu otrzymania refundacji środków w ramach przyznanej dotacji oraz kredyt obrotowy na podatek VAT.

## **II. Opis dotychczasowej działalności Wnioskodawcy**

### **2.1. Historia firmy i zakres działalności**

#### **2.1.1. Informacje podstawowe**

Wnioskodawcą, inwestorem, beneficjentem oraz podmiotem realizującym projekt jest Twierdza Srebrna Góra Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Krętej 4 w Srebrnej Górze (57-215). W projekcie nieprzewiduje się udziału partnerów. Spółka odpowiada za projekt na wszystkich jego etapach: przygotowania, realizacji, rozliczenia, trwałości. Twierdza Srebrna Góra Sp. z o.o. została powołana na mocy Aktu Notarialnego Repertorium A Nr 2650/2003 dnia 06.06.2003 r. Właścicielem Spółki jest Gmina Stoszowice. Twierdza Srebrna Góra Sp. z o.o. posiada osobowość prawną i samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową na podstawie ustawy o rachunkowości.

#### **2.1.2. Powiązania przedsiębiorstwa**

Jedynym udziałowcem spółki jest Gmina Stoszowice – jednostka samorządu terytorialnego.

#### **2.1.3. Główny przedmiot działalności**

Działalność spółki koncentruje się na sprawach związanych z zachowaniem, renowacją i zagospodarowaniem Twierdzy Srebrnogórskiej. Ze względu na stan techniczny Twierdzy zasadniczą część realizowanych zadań to głównie prace konserwacyjno-remontowe, ochronne i zabezpieczające. Dzięki udostępnianiu nowych części Twierdzy wzrasta jej znaczenie jako atrakcja turystyczna całego regionu. Do zadań spółki należą wszelkie sprawy związane z ochroną wartości kulturowych zgodnych z założeniami Fortecznego Parku Kulturowego w Srebrnej Górze w tym:

- monitoring stanu środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- prowadzenie wszelkich prac budowlanych przy bieżącej współpracy z właściwymi służbami i władzami oraz radą konsultacyjną;
- realizacja planu ochrony i zagospodarowania zabytkowego zespołu w tym przygotowanie terenu pod inwestycje ( np. uzbrojenie terenu);
- prowadzenie działalności gospodarczej związanej z użytkowaniem obiektów, w tym zawieranie umów dzierżawy
- organizacja ruchu turystycznego;

- prowadzenie działalności edukacyjno- promocyjnej w zakresie wartości kulturowych Twierdzy Srebrnogórskiej.

### III. Opis i cel projektu

#### 3.1. Geneza projektu, analiza problemów, analiza potrzeb środowiska społeczno-gospodarczego projektu

Głównym celem jest zwiększenie dostępności do zasobów kulturowych regionu poprzez zachowanie i udostępnienie unikatowego zabytku architektury militarnej – Twierdzy Srebrna Góra. Fortyfikacja o statusie Pomnika Historii i jedna z najważniejszych atrakcji Dolnego Śląska, stanowi równocześnie przykład zabytku wymagającego pilnych działań rewaloryzacyjnych dla zachowania i odzyskania wyjątkowych wartości. Twierdza to nie tylko niepowtarzalne dzieło architektury ale również wyjątkowo ukształtowany krajobraz stąd do jego aktywnej ochrony już w 2002 r. powołano pierwszy

w kraju Park Kulturowy. Jednym z najcenniejszych elementów Parku Kulturowego i terenu uznanego w 2004 roku za Pomnik Historii jest Donjon – miejsce ostatniej obrony – budowla składająca się z czterech, wysokich na 30 metrów wież, w których pod bomboodporną warstwą nasypu ziemnego isklepień, zlokalizowano ponad 200 pomieszczeń w tym koszary, zbrojownie, magazyny żywności, studnie i wszystko co niezbędne dla armii do przetrwania nawet 6-miesięcznego oblężenia. Stantek Donjonu w szybkim tempie pogarsza się ze względu na znaczną destrukcję kamiennych i ceglanych elewacji jak i naruszenie konstrukcji sklepień przez korzenie niekontrolowanej doniedawna – zieleni inwazyjnej. Obecnie twierdzę odwiedza niemal 87 tysięcy turystów rocznie, a dozwiedzania udostępnione jest mniej niż 30 % powierzchni głównego zespołu obiektów w tym Donjonu. Stąd dla realizacji celu głównego planowana jest adaptacja i rewaloryzacja tego niedostępnych pomieszczeń do celów turystycznych i kulturalnych. Zadanie pozwoli zachować i udostępnić niemal 100 % nowej powierzchni zabytku tym samym przetrwać i wykorzystać wartości kulturowe i turystyczne. Pomimo dynamicznego wzrostu liczby turystów odwiedzających obiekt Twierdza Srebrna Góra oraz wysokich nakładów poniesionych na jego rewitalizację i konserwację w ostatniej dekadzie, zabytek posiada wciąż niewykorzystany potencjał możliwy do zagospodarowania. Dotychczasowa oferta edukacyjno-kulturalna w Twierdzy Srebrna Góra ma charakter dostosowany do ograniczonych warunków kubaturowych (poddanych dotychczas remontowi) jak i sprzętowych (mimo adaptacji fragmentu pomieszczeń Donjonu – nie został on wystarczająco wyposażony). Prowadzone zajęcia dla grup – gra terenowa i pakiet kadeta – realizowana jest w terenie otwartym, nie utwardzonym, stąd zajęcia te jak i inne wydarzenia warsztatowo-kulturalne uzależnione są znacząco od warunków pogodowych, dlatego grupa tego rodzaju odbiorców jest niewielka. Największa ilość odwiedzających Twierdzę to osoby indywidualne odwiedzające obiekt w weekendy i okresie wakacyjnym, dlatego istotne jest zagospodarowanie pozostałego czasu w roku i pozyskanie nowej grupy odbiorców. Górskie położenie Twierdzy na dużej wysokości, na uboczu głównych tras komunikacyjnych i znacznej odległości od skromnej bazy noclegowej w miasteczku Srebrna Góra, znacznie ogranicza dostępność obiektu i możliwości rozszerzenia form edukacji kulturowej. Niezbędnym elementem wdrożenia wielowariantowego programu zwiedzania i zajęć, jest możliwość zapewnienia noclegów i wyżywienia na terenie fortyfikacji. Brak takiej możliwości będzie wpływał na dużo mniejsze zainteresowanie ofertą szczególnie zorganizowanych grup, wycieczek, dla których Twierdza będzie jednym z licznych obiektów na trasie zwiedzania, do których „wpada się na chwilę”. Takie podejście pozwoli na efektywne realizowanie funkcji kulturowo – edukacyjnej obiektu. Brakuje również przestrzeni na wszelkie imprezy kulturalne typu koncerty, spotkania, prezentacje autorskie, projekcje itp. Obecnie

dostępna salka konferencyjna pozwala przyjąć grupę max. 40 osób, co wyklucza organizację ważniejszych i większych wydarzeń kulturalnych. Przeszkodą do rozwoju obiektu jest brak przyłącza wody i przestarzałe przyłącze energetyczne, co w sezonie letnim skutkuje częstymi brakami wody (woda pochodzi obecnie ze studni historycznej, która przez małą ilość opadów nie odbudowuje się w wystarczającym stopniu, wodę dowozi beczkowóz), przerwami w dostawie prądu, wahaniami napięcia (nie działa napięcie 400 V tzw. „siła” – co jest również przeszkodą do prowadzenia dalszych prac remontowych). Historyczny zespół srebrnogórski dopiero buduje swoją pozycję na rynku kulturowo – edukacyjnym i musi konkurować z obiektami dużo łatwiej dostępnymi, którym towarzyszą inne atrakcje np. Kłodzko (twierdza, basen muzeum, kościoły, stare miasto). Cały obiekt Twierdzy jest niezwykle atrakcyjnym i rozległym miejscem historycznym dodatkowo położonym w wyjątkowo atrakcyjnym otoczeniu krajobrazu Gór Bardzkich i Gór Sowich. Poznanie fortyfikacji i innych atrakcji Srebrnej Góry, zagłębienie się w ich walory oraz przeprowadzenie działań edukacyjnych w zaplanowanym zakresie, wymaga dłuższego pobytu. Możliwość nocowania w historycznym, zabytkowym obiekcie i spędzenie w nim całego dnia lub 2-3 dni zajęć podniesie wiedzę oraz świadomość dotyczącą dziedzictwa kulturowego Twierdzy Srebrna Góra, jak również całego regionu. Zapewnienie noclegów i wyżywienia dla dzieci i młodzieży oraz ich opiekunów, grup zorganizowanych pozwoli zatrzymać odbiorcę w obiekcie na dłużej, skorzystać z pełnego programu oferty kulturalnej, lepiej poznać obiekt oraz poznać jego unikatowy charakter i klimat. Reasumując można zidentyfikować następujące problemy:

- konieczność zachowania zabytkowej substancji Pomnika Historii
- konieczność zapewnienia odpowiednich wymogów technicznych przyłączy, instalacji, mediów
- konieczność udostępnienia kolejnych powierzchni obiektu dla odbiorców
- potrzeba stworzenia odpowiednich warunków infrastrukturalnych i lokalowych do wprowadzenia nowych form działalności kulturalnej w obiekcie
- dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych
- konieczność zakupu wyposażenia dla prowadzenia działalności kulturalnej, w tym wyposażenia multimedialnego umożliwiającego stworzenie możliwości nowych form uczestnictwa w kulturze odpowiadającej na potrzeby wynikające z rozwoju technicznego oraz przemian społecznych we współczesnej gospodarce
- rozwój oferty usług kulturalnych w obiekcie zgodnie ze zgłaszanym popytem

Mając powyższe na uwadze, realizacja inwestycji ma silne uzasadnienie ze względów społecznych i ekonomicznych, przyczynia się do zlikwidowania najważniejszych problemów występujących w obiekcie Twierdzy Srebrna Góra. Projekt jest sposobem na podejmowanie działań prowadzących do zwiększenia dostępu do usług kulturalnych, podejmowania różnorodnych form integracji społecznej na bazie kultury, wyrównanie szans w dostępie do kultury osobom wykluczonym, organizację czasowo-wolnego różnym grupom osób w kontakcie z kulturą. Realizacja przedmiotowej inwestycji przyczyni się do poprawy poziomu i wzbogacenia oferty kulturalnej Twierdzy Srebrna Góra poprzez utworzenie bazy infrastrukturalnej, odpowiadającej powszechnie obowiązującym standardom.

### 3.2. Cel projektu

Celem bezpośrednim projektu jest zachowanie i udostępnienie unikatowego zabytku architektury militarnej – Twierdzy Srebrna Góra.

Cel zostanie osiągnięty dzięki realizacji działań w zakresie rewaloryzacji dla potrzeb turystycznego oraz funkcji kulturalnych, zdegradowanych i niedostępnych części Pomnika Historii - Twierdzy Srebrna Góra, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną.

W długoterminowej perspektywie projekt przyczynia się do poprawy warunków społeczno-ekonomicznych szerszej grupy społecznej realizując cele:

**1) SPOŁECZNE:**

- podniesienie regionalnego potencjału kulturowego i turystycznego
- zwiększenie efektywności wykorzystania dziedzictwa kulturowego
- podniesienie kompetencji kulturalnych społeczności regionu
- zwiększenie udziału mieszkańców regionu i turystów w wybranych obszarach kultury
- podniesienie jakości i oddziaływania oferty kulturalnej Twierdzy Srebrna Góra
- stworzenie miejsca spotkań i alternatywy spędzania czasu wolnego w kontakcie z kulturą
- zachowanie lokalności, tradycji i kultury dla przyszłych pokoleń

**2) GOSPODARCZE:**

- wzrost atrakcyjności Gminy Staszowice pod kątem turystyki kulturowej
- wzrost zatrudnienia u Wnioskodawcy
- wzrost liczby odwiedzających zabytek

**3) PRZESTRZENNE:**

- zachowanie i adaptacja obiektu dziedzictwa kulturowego wpisanego do rejestru zabytków
- udostępnienie nowej, niedostępnej dotąd powierzchni zabytku
- dostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych

### 3.3. Opis projektu i jego lokalizacja

#### **Przedmiot projektu**

Przedmiotem projektu jest rewaloryzacja dla potrzeb ruchu turystycznego oraz funkcji kulturalnych, zdegradowanych i niedostępnych części Pomnika Historii - Twierdzy Srebrna Góra, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną. Przedmiot projektu jest rewaloryzacja dla potrzeb ruchu turystycznego oraz funkcji kulturalnych, zdegradowanych i niedostępnych części Pomnika Historii - Twierdzy Srebrna Góra, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną. Realizacja zadania nastąpi od 02.01.2020r. do 14.06.2023r.

#### **Lokalizacja projektu**

Projekt jest realizowany w województwie dolnośląskim, powiecie ząbkowickim, gminie Staszowice, w mieście Srebrna Góra ul. Kręta 4.

#### **Zarządzanie projektem**

Wnioskodawca dysponuje zespołem projektowym będącym w stanie zapewnić dalszą sprawną realizację projektu (oddelegowane zostaną do niego najbardziej kompetentne osoby zatrudnione w Spółce). W jego skład wchodzi następujące komórki organizacyjne:

Prezes Zarządu - odpowiedzialny za strategiczne zarządzanie projektem oraz reprezentowanie Wnioskodawcy na zewnątrz, jako strona kontraktów podpisywanych z wykonawcami, koordynowanie i nadzorowanie działalności Spółki, współpraca z podmiotem zarządzającym projektem.

Kierownik ds. remontowo-konserwatorskich / prokurent (p.o. Prezesa Zarządu) - odpowiedzialny za strategiczne zarządzanie projektem oraz reprezentowanie Wnioskodawcy na zewnątrz, jako strona kontraktów podpisywanych z wykonawcami, koordynowanie i nadzorowanie działalności Spółki, współpraca z podmiotem zarządzającym projektem. Będzie odpowiedzialny za rzeczową realizację inwestycji (np. współpracę z nadzorami, spotkania z wykonawcami, wizyty na miejscu inwestycji, odbiory) oraz współpracę z podmiotem zewnętrznym odpowiedzialnym za zarządzanie projektem, będzie też odpowiadał za nadzorowanie trwałości projektu (w tym pomiar wskaźników) oraz zadziałania promocyjne RPOWD w projekcie.

Główny księgowy - będzie uczestniczył we wdrażaniu projektu od strony finansowej (wystawiał dowody księgowe, realizował przelewy, amortyzował inwestycję), współpraca z podmiotem zarządzającym projektem.

Ww. zespół wyposażony jest w odpowiednie zaplecze techniczne, umożliwiające zarządzanie projektem na każdym jego etapie, tj. odpowiednie miejsce pracy (biuro) oraz stanowiska pracy: sprzęt biurowy i komputerowy (komputery, drukarki, telefony, oprogramowanie, Internet). Wsparciem dla ww. zespołu będzie powołany nadzór budowlany celem sprawnej realizacji inwestycji zgodnie z założeniami i oczekiwaniami Wnioskodawcy. Zgodnie z wymogami prawa proces budowlany zostanie objęty systemem kontrolowania i nadzorowania przez inspektorów nadzoru inwestorskiego, konserwatorskiego, archeologicznego oraz branżowych (sanitarnego i elektrycznego), którzy zostaną wyłonieni w ramach osobnych zamówień publicznych. Zaplanowano zarządzanie projektem, które będzie wykonywane przez podmiot wybrany zgodnie z zasadą konkurencyjności. Podmiot odpowiedzialny za zarządzanie projektem będzie sprawował pieczę nad realizacją projektu zgodnie z prawem oraz wytycznymi dla projektów realizowanych z funduszy pomocowych wraz ze świadczeniem kompleksowych usług doradztwa finansowego w obszarze rozliczania dofinansowania ze środków UE. Zarządzający projektem przygotuje dla inwestora dokumentację przetargową niezbędną do ogłoszenia postępowań o zamówienie publiczne, będzie również sprawował nadzór nad prawidłowością procedur zamówień publicznych, przygotowanie wniosków o płatność lub/i ewentualnych aneksów umów o dofinansowanie, końcowe rozliczenie projektu.

#### **Gotowość do realizacji projektu**

Aktualnie zadanie polegające na rewaloryzacji dla potrzeb ruchu turystycznego oraz funkcji kulturalnych, zdegradowanych i niedostępnych części Pomnika Historii - Twierdzy Srebrna Góra, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną jest jeszcze w fazie przygotowawczej/ planistycznej. Kolejnym etapem będzie opracowanie dokumentacji budowlanej wykonawczej, wykonanie zaplanowanych robót budowlanych, zakup wyposażenia, rozliczenie projektu i w końcu utrzymanie. Przewidywana data uzyskania wszystkich wymaganych decyzji budowlanych do zadania to III kw. 2020r. W chwili obecnej dla zadania Wnioskodawca posiada:

- Decyzja nr 387/2017 Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Wałbrzychu z dnia 27.03.2017 r. – Pozwolenie na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku.
- Decyzja nr 1564/2019 Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Wałbrzychu z dnia 20.11.2019 r. – Pozwolenie na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku.
- Decyzja nr 1565/2019 Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Wałbrzychu z dnia 20.11.2019 r. – Pozwolenie na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku.
- Decyzja nr 150/2017 Starosty Ząbkowickiego z dnia 12.05.2017 r. zatwierdzająca projekt budowlany i udzielająca pozwoleń na budowę dla Gminy Stoszowice obejmujące REWALORYZACJĘ DLA POTRZEB RUCHU TURYSTYCZNEGO ORAZ FUNKCJI DYDAKTYCZNO-KULTURALNYCH, ZDEGRADOWANYCH I NIEDOSTĘPNYCH CZĘŚCI POMNIKA HISTORII – TWIERDZY SREBRNA GÓRA, WRAZ Z NIEZBĘDNĄ INFRASTRUKTURĄ TECHNICZNĄ w Srebrnej Górze na działkach nr ewid. 479, 480, 397, 22, 396, 25, 31, 27, 26/4, 26/6, 26/7, 14. Decyzja ostateczna zgodnie z zaświadczeniem z dnia 21.11.2019 r.



- Decyzja nr 16/2019 Starosty Żąbkowickiego z dnia 17.06.2019 r. przenosząca na rzecz Twierdzy Srebrna Góra Sp. z o.o. Decyzję Starosty Żąbkowickiego nr 150/2017 z dnia 12.05.2017 r. Decyzja ostateczna zgodnie z zaświadczeniem z dnia 21.11.2019 r.

- Decyzja nr 498/2017 Starosty Żąbkowickiego z dnia 08.12.2017 r. zatwierdzająca projekt budowlany i udzielająca pozwolenia na budowę dla Gminy Stoszewice obejmujące BUDOWĘ PRZYŁĄCZA, STACJI TRANSFORMATOROWEJ ORAZ ODBIORCZEJ LINII KABLOWEJ, Srebrna Góra, Gmina Stoszewice, działka ewid. nr 479, 397, 22, 14, 82, 480. Decyzja ostateczna zgodnie z zaświadczeniem z dnia 21.11.2019 r.

- Decyzja nr 15/2019 Starosty Żąbkowickiego z dnia 17.06.2019 r. przenosząca na rzecz Twierdzy Srebrna Góra Sp. z o.o. Decyzję Starosty Żąbkowickiego nr 498/2017 z dnia 08.12.2017 r. Decyzja ostateczna zgodnie z zaświadczeniem z dnia 21.11.2019 r.

### **3.4. Zakres projektu i uzasadnienie dla planowanych nakładów inwestycyjnych**

**Zakres rzeczowy realizowanego zadania tj. rewaloryzacja dla potrzeb ruchu turystycznego oraz funkcji kulturalnych, zdegradowanych i niedostępnych części Pomnika Historii - Twierdzy Srebrna Góra, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną:**

- Roboty instalacyjne zewnętrzne;
- Roboty instalacyjne wewnętrzne;
- Roboty budowlano-konserwatorskie;
- Zagospodarowanie terenu;
- Zakup sprzętu i wyposażenia (pozostały);
- Studium Wykonalności i wniosek o dofinansowanie;
- Dokumentacja techniczna;
- Nadzór budowlany;
- Zarządzanie projektem;
- Zakup sprzętu i wyposażenia (działalność kulturalna)
- Termomodernizacja (roboty inst. wewnętrzne i roboty budowlano-konserwatorskie);
- Działania promocyjne.

Wymagane jest wykonanie dokumentacji technicznej:

- Dokumentacji technicznej: dokumentacja wykonawcza robót budowlano-konserwatorskich wraz ze szczegółowym projektem aranżacji wnętrz w celu zachowania wysokiego standardu prac rewaloryzacyjnych w zabytkowej substancji Pomnika Historii
- Dokumentacji technicznej: dokumentacji budowlano-wykonawczej dla zakresu robót, który nie posiada jeszcze projektu budowlanego oraz opracowanie merytoryczne dla ekspozycji muzealnej wraz z częścią graficzną tablic, plansz i materiałów edukacyjnych.

Roboty instalacyjne zewnętrzne:

- budowa przyłącza wodociągowego na odcinku ok. 1300 m wraz ze stacją podnoszenia ciśnienia wody
- wykonanie przyłącza energetycznego na odcinku ok. 1400 m wraz z umieszczeniem trafostacji w Bastionie Miejskim

Roboty instalacyjne wewnętrzne: instalacje elektryczne (w tym instalacji: teletechnicznej, p.poż., monitoringu, alarmowej, telefonicznej i sieci komputerowej) i instalacje sanitarne (wodno-kanalizacyjne) do restaurowanych i adaptowanych pomieszczeń oraz instalacje elektryczne (w Donjonie oświetlenie podstawowe, awaryjno- ewakuacyjne, gniazd 230 V i monitoring dlapoterny Bramy Górnej, kazamat -1 w Wieży Dolnej i Górnej, dziedzińca i korony Donjonu i wykonanie gniazd zewn. do zasilania mobilnej iluminacji).



Roboty instalacje wewnętrzne (termomodernizacja): elementy związane z ogrzewaniem w tympompy ciepła, promienniki ciepła, zbiornik zasilające, inst. ogrzewania podłogowego i instalacje grzewczo - wentylacyjne w układzie VRF.

Roboty budowlano-konserwatorskie:

- DONJON 1A: KURTYNA PÓŁNOCNA - adaptacja wnętrz dawnych izb mieszkalnych Twierdzy namiejsca noclegowe 44 osób, w tym szatnia, toalety ogólne, toalety w pokojach, recepcja, salawypoczynkowa, pomieszczenia techniczne;
- DONJON 1A KIESZEŃ PÓŁNOCNA - zabezpieczenie zdegradowanych elewacji kieszeniszkłano-stalową kubaturą - z konserwacją murów i zachowaniem stanu trwałej ruiny. Wykorzystanie uzyskanej przestrzeni na sale wielof. do zajęć manualnych i edukacyjnych, imprez kulturalnych, wystaw i przestrzeni restauracji;
- DONJON 1A WIEŻA DOLNA - adaptacja wnętrz na sale wielofunkcyjne, kuchnie wraz z jadalnią, biuro, pomieszczenia techniczne oraz ekspozycje muzealną związaną z turystycznym zagosp. Donjonu na przełomie XIX i XX w;
- DONJON 1B - KURTYNA ZACHODNIA - adaptacja wnętrz w miejscu dawnych wartowni i izb mieszkalnych na miejsca noclegowe 14 osób;

Ogólnie prace rem. obejmą: wykonanie izolacji na poziomie posadzek, restauracje historycznych kominów, kanałów wentylacji i odwodnienia. We wnętrzach: odgruzowanie, uzupełnienie ubytków ścian i sklepień, konserwacja napraw tynkarskich, odtworzenie drewnianych stropów i klatek schodowych, odtworzenie posadzek.

Roboty budowlano-konserwatorskie to także: odgruzowanie, uzupełnienie ubytków murów i sklepień,

uzupełnienie stolarki okiennej, udrożnienie kanałów wentylacyjnych dla poterny Bramy Górnej i kazaemat -1 w Wieży Dolnej i Górnej Donjonu.

Roboty budowlano-konserwatorskie (termomodernizacja): zewn. stolarka okienna i drzwiowa i instalacja fotowoltaiczna.

Zagospodarowanie terenu: remont murów kamiennych w strefie zewn. gzymsu Donjonu wraz z wykonaniem izolacji przeciwwilgociowych nad pomieszczeniami, odtworzenie wałów obronnych i nasypów ziemnych na koronie Donjonu wraz z utwardzeniem i odwodnieniem nawierzchni, wykonanie barier wokół wież Donjonu, przywrócenie pierwotnego poziomu dziedzińca i nawierzchni Donjonu w strefie 1A i 1B wraz z utwardzeniem i odwodnieniem.

Zaplanowano zakup sprzętu i wyposażenia.

Zostanie powołany nadzór budowlany celem sprawnej realizacji inwestycji zgodnie z założeniami i oczekiwaniami Wnioskodawcy. Zgodnie z wymogami prawa proces budowlany zostanie objęty systemem kontrolowania i nadzorowania przez inspektorów nadzoru inwestorskiego, konserwatorskiego, archeologicznego oraz branżowych (sanitarnego i elektrycznego), którzy zostaną wyłonieni w ramach osobnych zamówień publicznych. Zaplanowano zarządzanie projektem, które będzie wykonywane przez podmiot wybrany zgodnie z zasadą konkurencyjności. Podmiot odpowiedzialny za zarządzanie projektem będzie sprawował pieczę nad realizacją projektu zgodnie z prawem oraz wytycznymi dla projektów realizowanych z funduszy pomocowych wraz ze świadczeniem kompleksowych usług doradztwa finansowego w obszarze rozliczania dofinansowania ze środków UE. Zarządzający projektem przygotuje dla inwestora dokumentację przetargową niezbędną do ogłoszenia postępowań o zamówienia publiczne, będzie również sprawował nadzór nad prawidłowością procedur zamówień publicznych, przygotowanie wniosków o płatność lub/i ewentualnych aneksów umów o dofinansowanie, końcowe rozliczenie projektu.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje działania promocyjne: 1 tablicę informacyjno-pamiątkową, kampania medialna, stworzenie strony internetowej (lub podstrony do istniejącej [www.forty.pl](http://www.forty.pl)) wraz z systemem rezerwacji, imprezy promocyjne z okazji otwarcia rewitalizowanych przestrzeni i zakończenia realizacji projektu. Wykonano wniosek o dofinansowanie i Studium Wykonalności.

### **3.5. Harmonogram rzeczowo-finansowy projektu**

Projekt będzie realizowany w latach 2016-2023.

**Harmonogram rzeczowo-finansowy**

|                                                                              | Ogółem wydatki       | Dofinansowanie       | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020                | 2021                | 2022                | 2023                |
|------------------------------------------------------------------------------|----------------------|----------------------|------|------|------|------|---------------------|---------------------|---------------------|---------------------|
| Roboty instalacyjne zewnętrzne                                               | 2 064 550,08         | 1 406 076,10         |      |      |      |      | 1 327 210,76        | 737 339,32          |                     |                     |
| Roboty instalacyjne wewnętrzne                                               | 1 168 190,00         | 795 603,87           |      |      |      |      |                     | 1 168 190,00        |                     |                     |
| Roboty budowlano-konserwatorskie                                             | 5 470 411,33         | 3 725 661,44         |      |      |      |      | 1 343 476,53        | 2 061 015,13        | 2 065 919,67        |                     |
| Zagospodarowanie terenu                                                      | 1 359 381,12         | 925 815,90           |      |      |      |      | 339 845,29          | 509 767,92          | 509 767,91          |                     |
| Zakup sprzętu i wyposażenia(pozostały)                                       | 387 450,00           | 252 000,00           |      |      |      |      |                     |                     | 194 477,80          | 192 972,20          |
| Studium Wykonalności iwniosek o dofinansowanie                               | 19 680,00            | 11 600,00            |      |      |      |      | 19 680,00           |                     |                     |                     |
| Dokumentacja techniczna                                                      | 202 950,00           | 138 220,50           |      |      |      |      | 202 950,00          |                     |                     |                     |
| Nadzór budowlany                                                             | 190 281,00           | 123 760,00           |      |      |      |      | 50 158,17           | 66 877,56           | 66 873,87           | 6 371,40            |
| Zarządzanie projektem                                                        | 191 634,00           | 124 640,00           |      |      |      |      | 46 740,00           | 56 088,00           | 56 088,00           | 32 718,00           |
| Zakup sprzętu i wyposażenia(działalność kulturalna)                          | 897 531,00           | 611 269,69           |      |      |      |      |                     |                     |                     | 897 531,00          |
| Termomodernizacja (robotyinst. wewnętrzne i robotybudowlano-konserwatorskie) | 3 378 230,97         | 2 300 767,54         |      |      |      |      | 183 201,35          | 1 015 872,08        | 2 179 157,54        |                     |
| Działania promocyjne                                                         | 129 150,00           | 84 000,00            |      |      |      |      | 6 150,00            |                     |                     | 123 000,00          |
| <b>Razem zadanie</b>                                                         | <b>15 459 439,50</b> | <b>10 499 415,04</b> | -    | -    | -    | -    | <b>3 519 412,10</b> | <b>5 615 150,01</b> | <b>5 072 284,79</b> | <b>1 252 592,60</b> |

Źródło: Opracowanie własne.

Zadanie otrzymało dofinansowanie w ramach naboru nr RPDS.04.03.01-IZ.00-02-369/19, Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa 4 Środowisko i zasoby, Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe, Podziałanie 4.3.1 Dziedzictwo kulturowe – horyzontalne. Szacowana wartość zadania wynosi 15 459 439,50 PLN. Wnioskowana kwota dofinansowania w ramach naboru wynosi 10 499 415,04 PLN. Zadanie do otrzymania refundacji środków w ramach przyznanej dotacji będzie finansowane z kredytu. Również wkład własny Wnioskodawca planuje finansować kredytem inwestycyjnym. Natomiast podatek VAT będzie finansowany również z kredytu.

### **3.6. Wskaźniki**

#### **3.6.1. Wskaźniki produktu**

W ramach zadania planuje się osiągnąć następujące wskaźnik:

- Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem – wskaźnik programowy szt. 1
- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [szt.] szt. 1,00

#### **3.6.2. Wskaźniki rezultatu**

W ramach zadania planuje się osiągnąć następujące wskaźnik:

- Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne [odwiedziny/rok] (CI 9) odwiedzin/rok 23000,00
- Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach (CI 8) [EPC] EPC 3,00

## **IV. Prognozy finansowe (założenia przyjęte do prognozy, rachunek zysków i strat, bilans, rachunek przepływów pieniężnych)**

### **4.1. Założenia przyjęte do prognozy**

Okres prognoz finansowych jest równy okresowi spłaty kredytu o który wnioskuje Wnioskodawca. Założono przychody, koszty operacyjne na podstawie danych historycznych Wnioskodawcy. Dane historyczne zostały skorygowane o panującą sytuację gospodarczą związaną z COVID-19. Amortyzacja dla wariantu bez projektu została obliczona na podstawie planu amortyzacji oraz na podstawie średnich stawek amortyzacji obowiązujących u wnioskodawcy. Przychody dla projektu określono na podstawie informacji znajdujących się we wnioskach o dofinansowanie, które były przedstawiane do Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Dolnośląskiego.

### **4.2. Założenia do przychodów Projektu**

Założono:

- wzrost przychodów ze sprzedaży biletów,
- wzrost przychodów z nowej oferty kulturalnej,
- wzrost przychodów z noclegów oraz oferty gastronomicznej,

Planuje się zróżnicowane ceny na poszczególne usługi w zależności od ilości osób, dni, atrakcji i tak np. zwiedz./zjedz normalny 55,00 PLN, zwiedz./jedz ulgowy 46,00 PLN, 1 punkt programu ok. 1,5h - 2 instruktorów 25,00 PLN/osoba, 1 punkt programu ok. 3 h - 2 instruktorów 40,00 PLN/osoba, nocleg 60,00 PLN/osoba, śniadanie 12,00 PLN/osoba, 23,00 PLN/osoba, kolacja 12,00 PLN/osoba, dyskoteka/ognisko/mapping etc. 12,00 PLN/osoba. W związku z tym, iż ceny są zróżnicowane oraz popyt na poszczególne usługi będzie zróżnicowany na potrzeby przedmiotowej analizy przyjęto średnią cenę przypadającą na jednego odwiedzającego. Cenę ustalono na podstawie kosztów operacyjnych, marży zysku, planowanego wzrostu odwiedzających. Założono, że przedmiotowa średnia cena przypadająca na jednego odwiedzającego będzie wynosić 44,00 PLN. Popyt określono zgodnie z założeniami przedstawionymi w analizie popytu.

W kolejnych latach wielkość przychodów dla scenariusza z projektem oszacowano na stałym poziomie.

### **4.3. Założenia do kosztów operacyjnych Projektu**

Dla zadania założono:

|                                                                        |            |
|------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Oszczędność kosztów z tytułu zastosowania OZE</b>                   |            |
| Panele fotowoltaiczne (PV)                                             |            |
| Zainstalowana moc paneli [kW]                                          | 11,34      |
| Roczna produkcja energii [kWh]                                         | 13 300,00  |
| Roczna oszczędność energii elektrycznej [PLN]                          | 6 650,00   |
| Pompa ciepła                                                           |            |
| Zapotrzebowanie na energię ciepłą w technologii tradycyjnej [PLN]      | 107 887,78 |
| Zapotrzebowanie na energię ciepłą przy zastosowaniu pompy ciepła [PLN] | 82 839,28  |
| Roczna oszczędność energii [PLN]                                       | 25 048,50  |

|                                                                                              |                  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| <b>Koszty utrzymania nowej infrastruktury</b>                                                | <b>97 048,53</b> |
| Zużycie energii elektrycznej po uwzględnieniu oszczędności kosztów z tytułu zastosowania OZE | 4 009,25         |
| Oświetlenie terenu na zewnątrz                                                               | 3 000,00         |
| Energia ciepła                                                                               | 82 839,28        |
| Zużycie wody i ścieków                                                                       | 3 600,00         |
| Zużycie środków czystości                                                                    | 3 600,00         |

|                                                                                                                                      |                   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| <b>Koszty utrzymania nowej infrastruktury</b>                                                                                        | <b>152 052,32</b> |
| Koszty konserwacji, remontów, utrzymania zabytków w należyтым stanie technicznym                                                     | 90 577,81         |
| Koszty sezonowego utrzymania terenu zewnętrznego (pielęgnacja zieleni, koszenie trawników, sprzątanie, grabienie liści, odśnieżanie) | 61 474,51         |

|                                                                      |                   |
|----------------------------------------------------------------------|-------------------|
| <b>Koszty usług noclegowych oraz zapewnienia wyżywienia dla grup</b> | <b>170 000,00</b> |
| <b>Koszty przygotowania posiłków</b>                                 | <b>48 000,00</b>  |
| Liczba posiłków w ramach pakietu 2 dniowego (1 nocleg)               | 4,00              |
| Koszt przygotowania posiłku                                          | 6,00              |
| Liczba osób                                                          | 2 000,00          |
| <b>Sprzątanie</b>                                                    | <b>20 000,00</b>  |
| <b>Pranie pościeli</b>                                               | <b>20 000,00</b>  |
| <b>Koszty dodatkowego personelu</b>                                  | <b>72 000,00</b>  |
| Liczba dni, w których obsługiwane są grupy noclegowe                 | 160,00            |
| Liczba osób dodatkowego personelu (kuchnia, recepcja)                | 3,00              |
| Średnie dzienne wynagrodzenia                                        | 150,00            |
| <b>Pozostałe koszty</b>                                              | <b>10 000,00</b>  |

|                                                                       |                   |
|-----------------------------------------------------------------------|-------------------|
| <b>Koszty prowadzenia nowego programu kulturalnego i edukacyjnego</b> | <b>337 000,00</b> |
| Koszty organizacji warsztatów, lekcji historycznych oraz zajęć        | 27 000,00         |
| Wynagrodzenie artystów                                                | 60 000,00         |
| Promocja                                                              | 32 000,00         |
| Organizacja sceny i nagłośnienia                                      | 20 000,00         |
| Koszty obsługi porządkowej, ochrona                                   | 12 000,00         |
| Wynagrodzenie prelegentów                                             | 60 000,00         |
| Zużycie materiałów do organizacji imprezy                             | 16 000,00         |
| Projektowanie                                                         | 10 000,00         |
| Wykonanie i montaż                                                    | 100 000,00        |

#### Wynagrodzenia

|                                                                 |            |
|-----------------------------------------------------------------|------------|
| Ilość nowych etatów w wyniku realizacji projektu                | 3,00       |
| Średnie wynagrodzenie miesięczne na etat                        | 4 000,00   |
| Planowane koszty związane z nowymi etatami z tytułu wynagrodzeń | 144 000,00 |

#### Ubezpieczenia i inne świadczenia

|                                                                                    |           |
|------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Ilość nowych etatów w wyniku realizacji projektu                                   | 3,00      |
| Średnie koszty ubezpieczeń i innych świadczeń miesięcznie na etat                  | 825,00    |
| Planowane koszty związane z nowymi etatami z tytułu ubezpieczeń i innych świadczeń | 29 700,00 |

Założono amortyzację liniową dla Projektu ze stawką amortyzacji 2,5% dla prac związanych zrobotami budowlanymi oraz 20% dla wyposażenia.

## 4.4. Sprawozdania finansowe



Przedstawiono w arkuszu kalkulacyjnym, który jest załącznikiem do niniejszego opracowania.

## V. Analiza popytu

### **POPYT BIEŻĄCY**

Podstawowym założeniem działalności Twierdzy Srebrna Góra Sp. z o.o. jest sprawowanie właściwej opieki nad dziedzictwem kulturalnym regionu i cennym zabytkiem - Twierdzą Srebrna Góra oraz racjonalne jego wykorzystanie na cele kulturalne, edukacyjne i turystyczne.

Tym samym działalność Wnioskodawcy polega na tworzeniu warunków (m.in. infrastrukturalnych, organizacyjnych, oferty usług) do aktywnego uczestnictwa społeczeństwa w życiu kulturalnym, tzn. zaspakajanie już istniejących i stymulowanie nowych potrzeb w tym zakresie. Ww. założenia Wnioskodawca realizuje poprzez różnorodne formy działalności kulturalnej (w tym wiele o charakterze cyklicznym, stałym). Częstym aktualnym odbiorcą oferty Twierdzy Srebrna Góra są dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym oraz młodzież (głównie udział w zwiedzaniu obiektu w formie grup zorganizowanych lub jako osoby indywidualne zwiedzające obiekt z opiekunami). Grupa osób w wieku produkcyjnym to najtrudniejszy odbiorca, korzystający z oferty Twierdzy Srebrna Góra. Osoby te odwiedzają Twierdżę wyrywkowo – w formie indywidualnego zwiedzania oraz jako uczestnicy imprez i wydarzeń kulturowych organizowanych przez Wnioskodawcę. Aktywnym odbiorcą działań Wnioskodawcy jest też grupa osób w wieku emerytalnym. Osoby posiadające wiele czasu wolnego są aktywnymi odbiorcami oferty kulturalnej jako sposób na spędzenie czasu wolnego. Uczestniczą często w imprezach okazjonalnych czy wydarzeniach kulturowych oraz odwiedzają obiekt z innymi osobami w formie wycieczki.

Z oferty Wnioskodawcy korzystają również turyści. Są to głównie mieszkańcy Dolnego Śląska, którzy odwiedzają Twierdżę przy okazji krótkiego wyjazdu rekreacyjnego, jak i osoby przyjezdne z poza regionu oraz turyści zagraniczni, chcący przy okazji pobytu na Dolnym Śląsku skorzystać z oferty kulturalnej i zwiedzić obiekt. Odbiorcy ci identyfikują Twierdżę Srebrna Góra z unikatowym zabytkiem militarnym w skali europejskiej.

### **Frekwencja w obiekcie Twierdza Srebrna Góra**

Bieżący popyt na ofertę kulturalną wynika z liczby odwiedzin osób, które uczestniczyły w dotychczasowych zajęciach kulturalnych oferowanych przez Twierdżę srebrna Góra Sp. z o.o. Poniżej przedstawiono dane dotyczące dotychczasowej frekwencji (liczby sprzedanych biletów) przez Wnioskodawcę. Ich źródłem są sprawozdania przekazane przez Wnioskodawcę. Na przestrzeni lat 2012-2018 obserwujemy stały wzrost liczby odwiedzających obiekt: 2012 – 44230 osób, 2013 – 52823 osób, 2014 – 53568 osób, 2015 – 57900 osób, 2016 – 79912 osób, 2017 - 80092 osób, 2018 – 86295 osób. Statystyka odwiedzin potwierdza, że z roku na rok przybywa liczba osób odwiedzających zabytek. Ma to związek z podejmowanymi etapowo w miarę możliwości Spółki inwestycjami infrastrukturalnymi w zakresie udostępniania obiektu dla zwiedzających oraz z kreowania coraz bardziej atrakcyjnej oferty kulturowej.

### **Mieszkańcy Dolnego Śląska**

Zgodnie ze statystyką GUS Dolny Śląsk w ciągu ostatnich trzech lat zamieszkiwało:

2018 – 2 901 225osób

2017 – 2 902 547 osób

2016 – 2 903 710 osób

W wytworzonej infrastrukturze oferowane będą kilkudniowe warsztaty/zajęcia dedykowane dla dzieci w wieku szkolnym i młodzież mieszkające głównie na terenie Dolnego Śląska. Zgodnie ze statystyką GUS region w ciągu ostatnich trzech lat zamieszkiwało w wieku od 5 do 19 lat:

2018 – 407 668 osób

2017 – 408 136 osób

2016 – 408 680 osób

### **PRZYSZŁY POPYT**

Popyt na ofertę kulturową wpływający na liczbę odwiedzin Twierdzy Srebrna Góra w wyniku realizacji projektu należy rozpatrzyć w odniesieniu do grup docelowych odbiorców wskazanych w Studium Wykonalności oraz biorąc pod uwagę szerszy kontekst społeczno-gospodarczy projektu.

### **Mieszkańcy Dolnego Śląska**

Tendencja ujemna trendów demograficznych, związana ze spadkiem liczby ludności w regionie, jest niepokojąca w ujęciu społecznym, ale nie ma większego wpływu na popyt w ramach projektu. Grupa aktywnych odbiorców oferty kulturalnej będzie zainteresowana ofertą powstałą w wyniku realizacji projektu.

### **Turyści**

Oferta kulturalna, edukacyjna i turystyczna proponowana na bazie powstałej w projekcie infrastruktury ma charakter regionalny i ponadregionalny. Wnioskodawca realizował będzie swoją ofertę kierowaną głównie do mieszkańców Dolnego Śląska, ale także uwzględni jako odbiorców osoby spoza regionu oraz turystów zagranicznych. Zakład się, że planowana w ramach projektu oferta kulturalna będzie interesująca dla bardzo szerokiego grona odbiorców. Taka sytuacja spowodowana jest unikatowym zabytkiem w skali europejskiej (turystyka kulturowa) i stworzeniem w nim miejsca jako ośrodka, który pełniłby ważną rolę w kreowaniu życia kulturalnego i skupiać animatorów kultury. W wyniku realizacji projektu powstanie infrastruktura z odpowiednim wyposażeniem, która będzie kreowała kalendarz ofert kulturalnych atrakcyjnych dla osób przyjezdnych.

O wysokim zapotrzebowaniu na ofertę turystyki kulturowej świadczy liczba turystów odwiedzających Powiat Ząbkowicki. Jest ona gwarantem na przyszłe zapotrzebowanie na nową ofertę kulturalną oraz potencjał osób zwiedzających chcących poznać zlokalizowane w powiecie zabytki.

Zestawienie w oparciu o GUS liczbę noclegów udzielonych turystom zagranicznym (nierezydentom) w Powiecie Ząbkowickim podano poniżej:

2018 – 1419 osób

2017 – 735 osób

2016 – 966 osób

Obserwując dużą liczbę turystów zagranicznych w powiecie ząbkowickim można założyć, że wśród tej grupy odbiorców będzie istniał popyt na odwiedzenie Twierdzy i skorzystanie z nowej oferty kulturalnej.

Jednocześnie zgodnie z dostępnymi opracowaniami, np. opracowaniem CBOS (Nr 20/2019), pn. „Aktywności i doświadczenia Polaków w 2018 roku” z roku na rok rośnie odsetek ludności korzystających z usług kulturalnych. I tak np. odsetek osób, które przynajmniej raz w danym roku poszły na koncert wyniósł: 39 w 2016 r., 41 w 2017 r., 44 w 2018 r., które przynajmniej raz w danym roku poszły na wystawę, do galerii lub muzeum wyniósł: 31 w 2016 r., 33 w 2017 r., 34 w 2018 r., które przynajmniej raz w danym roku poszły do teatru wyniósł: 19 w 2016 r., 22 w 2017 r., 24 w 2018 r. Tym samym spadek liczby ludności w regionie powinien zostać zrekompensowany w kontekście popytu na usługi kulturalne, również zwiększonym odsetkiem populacji korzystającej z kultury.

Miarodajnym źródłem danych o niezaspokojonym dostępie do oferty kulturalnej w regionie jest statystyczny wskaźnik dostępności kultury na poziomie powiatów za lata 2012-2014, który został opracowany przez Narodowe Centrum Kultury.<sup>1</sup> Wskaźnik został opracowany z uwzględnieniem zarówno instytucji kultury, jak i ilości wydarzeń kulturalnych. Powiat ząbkowicki, na terenie którego zlokalizowany jest projekt, został sklasyfikowany na 114 miejscu (na 380 badanych powiatów w Polsce) z wynikiem 38 w 2012 r., 40 w 2013 r., 40 w 2014 r. – tendencja rosnąca. Dla porównania Powiat m. Wrocław został sklasyfikowany na 6 miejscu i miał wyniki 64 w 2012 r., 63 w 2013 r., 65 w 2014 r. – tendencja rosnąca. W regionie posiadającym znaczący potencjał turystyczny, taki wskaźnik dostępności oferty kulturalnej w powiecie ząbkowickim świadczy o istniejącym popycie w tym

<sup>1</sup> <http://nck.pl/badania/archiwum-projektow/obserwatorium-kultury/aktualnosci/statystyka-kultury-w-polsce-i-europie-nowy-raport-24-04->

zakresie oraz potrzebie realizacji projektu z zakresu oferty kulturowej. W związku z powyższym zakłada się, że nowa oferta kulturalna udostępniona przez Twierdzą Srebrna Góra Sp. z o.o. spotka się z zainteresowaniem odbiorców.

Dla oszacowania wielkości segmentu rynku odbiorców oferty kulturalnej wykorzystano dane statystyczne GUS dotyczące badania uczestnictwa ludności w kulturze w 2014 r.<sup>2</sup> Uczęszczanie do instytucji organizujących spektakle sceniczne i koncerty (teatr, opera, operetka, filharmonia), prowadzących działalność wystawienniczą (muzeum, galeria sztuki) lub oferujących różnorodne imprezy w oparciu o działalność własną albo zaproszonych artystów (domy i ośrodki kultury oraz kluby) jest jedną z podstawowych form tzw. konsumpcji oferty kulturalnej, czyli uczestnictwa w kulturze instytucjonalnej.

Z przedmiotowego badania wynika, że zabytki historyczne w kraju zwiedziło 29,4% osób (o 0,5 p. proc. mniej niż w 2009 r.) – 28,5% mężczyzn i 30,1% kobiet. Odsetek mieszkańców miast zwiedzających krajowe zabytki historyczne wyniósł 35,8% osób, wśród mieszkańców wsi – 19,4% osób. Natomiast zabytki za granicą obejrzało 9,3% respondentów.

Biorąc pod uwagę, że projekt dotyczy programu Twierdzy Srebrna Góra sp. z o.o., który będzie posiadał ofertę warsztatów/zajęć, muzyczną, filmową i wystawienniczą dedykowaną do różnych grup wiekowych, można przyjąć, że część mieszkańców/turystów z Dolnego Śląska będzie stanowiło potencjalny rynek odbiorców.

Wnioskodawca przeprowadził rzetelne badania popytu. Wnioskodawca w IV kw. 2019 r. przeprowadził „Konsultacje społeczne zapotrzebowania na infrastrukturę i ofertę kulturalną będącą przedmiotem planowanego projektu Twierdzy Srebrna Góra Sp. z o.o.” w formie badania ankietowego on-line na stronie [www.forty.pl](http://www.forty.pl) i na portalu społecznościowym dotyczącym Twierdzy Srebrna Góra, którego celem było pozyskanie informacji na temat potrzeb, możliwości i oczekiwań związanych z kulturą. Każdy zainteresowany wyrażeniem swojej opinii mógł wypełnić ankietę. Badaniem objęto losowo wybraną próbę odbiorców (technika ankiety on-line) uzyskując ostateczną próbę 554 respondentów (392 osób to mieszkańcy Dolnego Śląska, 162 osób to osoby spoza regionu).

Przeprowadzona ankieta pozwoliła na wyciągnięcie stosownych wniosków z analizy popytu, które miały wpływ na ostateczny zakres i cel projektu.

Poniżej przedstawiono **metryczkę** ankietowanych osób.

#### Wiek:

| Odpowiedź      | %      | Liczba |
|----------------|--------|--------|
| do 25 lat      | 6,68%  | 37     |
| 26-40 lat      | 45,31% | 251    |
| 41-50 lat      | 30,51% | 169    |
| 51-65 lat      | 15,70% | 87     |
| powyżej 66 lat | 1,81%  | 10     |

#### Płeć:

| Odpowiedź | %      | Liczba |
|-----------|--------|--------|
| mężczyzna | 54,87% | 304    |
| kobieta   | 45,13% | 250    |

#### Miejsce zamieszkania:

| Odpowiedź   | %      | Liczba |
|-------------|--------|--------|
| Dolny Śląsk | 70,76% | 392    |

<sup>2</sup><https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/uczestnictwo-ludnosci-w-kulturze-w-2014-r-6,2.html>

|                             |        |     |
|-----------------------------|--------|-----|
| <b>poza Dolnym Śląskiem</b> | 29,24% | 162 |
|-----------------------------|--------|-----|

Z jakich instytucji kultury/turystycznych korzysta Pan/Pani najczęściej?

Jak wynika z badań empirycznych respondenci udzielając odpowiedzi na pytanie dotyczące instytucji kultury/turystycznych najczęściej odwiedzanych wskazali, że aż 91,52% ankietowanych odwiedza obiekty historyczne, do których kategorii zalicza się m.in. Twierdza Srebrna Góra. Ten wynik potwierdza, że obiekty historyczne mają bardzo duże znaczenie w turystyce kulturowej.

| Odpowiedź                                                                                               | %      | Liczba |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------|
| <b>obiekty historyczne (np. zamki, pałace, kopalnie, sztolnie, miasta, kościoły, fortyfikacje itp.)</b> | 91,52% | 507    |
| <b>centra nauki i techniki</b>                                                                          | 22,02% | 122    |
| <b>stadion/basen obiekty sportowe</b>                                                                   | 27,80% | 154    |
| <b>teatry, opery i operetki, filharmonie</b>                                                            | 15,34% | 85     |
| <b>kluby muzyczne, dyskoteki</b>                                                                        | 8,12%  | 45     |
| <b>restauracja, kawiarnia, pub</b>                                                                      | 46,75% | 259    |
| <b>muzea</b>                                                                                            | 33,75% | 187    |
| <b>galerie sztuki</b>                                                                                   | 10,11% | 56     |
| <b>ogrody zoologiczne</b>                                                                               | 21,12% | 117    |
| <b>ogrody botaniczne</b>                                                                                | 16,25% | 90     |
| <b>zajęcia artystyczne, warsztaty, kursy edukacyjne</b>                                                 | 16,43% | 91     |
| <b>kino</b>                                                                                             | 44,77% | 248    |
| <b>biblioteka</b>                                                                                       | 18,59% | 103    |

Z jaką częstotliwością korzysta Pan/Pani z oferty usług kulturalnych/turystycznych?

Ankieta pozwoliła też uzyskać odpowiedzi na pytanie dotyczące częstotliwości korzystania z usług kulturalnych/turystycznych przez respondentów. Tylko 0,72% wcale nie korzysta z tych usług, co może wynikać z wielu różnych uwarunkowań. Jednak istnieje bardzo duża grupa respondentów, którzy korzystają z tego typu usług kilka razy w miesiącu (39,17%), raz w miesiącu (23,83%), kilka razy w roku (34,84%). Potwierdza to, że kultura/turystyka jest ważnym elementem w życiu społeczeństwa i zasadne jest prowadzenie działań inwestycyjnych by Twierdza Srebrna Góra Sp. z o.o. rozwijała swoją infrastrukturę o odpowiednim standardzie i wprowadziła nową ofertę kulturalną.

| Odpowiedź                    | %      | Liczba |
|------------------------------|--------|--------|
| <b>wcale nie korzystam</b>   | 0,72%  | 4      |
| <b>raz w miesiącu</b>        | 23,83% | 132    |
| <b>kilka razy w miesiącu</b> | 39,17% | 217    |
| <b>raz w roku</b>            | 1,44%  | 8      |
| <b>kilka razy w roku</b>     | 34,84% | 193    |

Z jaką częstotliwością wyjeżdża Pan/Pani w celach kulturowych i/lub turystycznych poza swoje miejsce zamieszkania?

Respondenci określili, że w celach kulturowych aż 43,86% ankietowanych wyjeżdża kilka razy w roku poza swoje miejsce zamieszkania, z kolei 27,98% ankietowanych wyjeżdża kilka razy w miesiącu, a 23,83% robi to raz w miesiącu. Ten wynik potwierdza fakt, że mimo to, że Twierdza Srebrna Góra położona jest w znacznej odległości od większych ośrodków zamieszkania, bariera dojazdu dla większości respondentów nie stanowi przeszkody.

| Odpowiedź                    | %      | Liczba |
|------------------------------|--------|--------|
| <b>wcale nie wyjeżdżam</b>   | 0,72%  | 4      |
| <b>raz w miesiącu</b>        | 23,83% | 132    |
| <b>kilka razy w miesiącu</b> | 27,98% | 155    |
| <b>raz w roku</b>            | 3,61%  | 20     |
| <b>kilka razy w roku</b>     | 43,86% | 243    |

Czy zna Pan/Pani Twierdzę Srebrna Góra?

Badanie potwierdza, że Twierdza Srebrna Góra jest obiektem dziedzictwa kulturowego znanym dla społeczeństwa. Potwierdziło to aż 96,57% respondentów.

| Odpowiedź  | %      | Liczba |
|------------|--------|--------|
| <b>tak</b> | 96,57% | 535    |
| <b>nie</b> | 3,43%  | 19     |

Ile razy odwiedził(a) Pan/Pani Twierdzę Srebrna Góra?

O tym, że twierdza Srebrna Góra jest ważną atrakcją kulturową/turystyczną wskazuje fakt, że aż 56,50% ankietowanych osób odwiedziło ją powyżej 3 razy, natomiast 25,45% 2-3 razy. Zatem obiekt ten wydaje się być ważną atrakcją w regionie, a jego odbiorca nie jest klientem jednorazowym.

| Odpowiedź             | %      | Liczba |
|-----------------------|--------|--------|
| <b>nigdy</b>          | 5,23%  | 29     |
| <b>raz</b>            | 12,82% | 71     |
| <b>2-3 razy</b>       | 25,45% | 141    |
| <b>powyżej 3 razy</b> | 56,50% | 313    |

Jaki jest wg Pana/Pani stopień atrakcyjności oferty usług kulturalnych Twierdzy Srebrna Góra ?

Jak wynika z badań empirycznych respondenci udzielając odpowiedzi na pytanie dotyczące atrakcyjności aktualnej oferty kulturalnej Twierdzy Srebrna Góra w 51,81% stwierdzili, że jest ona średnio bogata. Wynik ten świadczy o konieczności podjęcia działań w zakresie rozwoju oferty kulturowej Wnioskodawcy oraz zasadności realizacji przedmiotowego projektu.

| Odpowiedź              | %      | Liczba |
|------------------------|--------|--------|
| <b>bardzo bogaty</b>   | 36,46% | 202    |
| <b>średnio bogaty</b>  | 51,81% | 287    |
| <b>mało atrakcyjny</b> | 7,22%  | 40     |
| <b>nie korzystam</b>   | 4,51%  | 25     |

Jakie walory turystyczne/kulturowe ma według Pana/Pani Twierdza Srebrna Góra?

Na pytanie dotyczące walorów Twierdzy Srebrna Góra aż 93,32% osób docenia unikalny charakter zabytkowej fortyfikacji oraz 75,45% piękne krajobrazy. Niestety tylko 43,50% docenia jej ofertę kulturową i turystyczną. Wskazuje to na pilną konieczność podjęcia działań inwestycyjnych w tym obiekcie, by turysta nie tylko doceniał walory historyczne i krajobrazowe miejsca, ale otrzymał także atrakcyjny pakiet usług wpływających na jego rozwój kulturalny.

| Odpowiedź                                         | %      | Liczba |
|---------------------------------------------------|--------|--------|
| <b>unikalny charakter zabytkowej fortyfikacji</b> | 93,32% | 517    |
| <b>piękne krajobrazy</b>                          | 75,45% | 418    |
| <b>ciekawa oferta kulturowa i turystyczna</b>     | 43,50% | 241    |

Jakie zdaniem Pana/Pani powinny być najważniejsze priorytety rozwoju Twierdzy Srebrna Góra?

Zdecydowana większość osób badanych za najważniejszy priorytet rozwoju Twierdzy Srebrna Góra uznaje rozwój infrastruktury, w tym renowacja obiektu (79,24%) i udostępnianie dalszych części obiektu (77,98%). Potwierdza to tym samym pilną potrzebę podjęcia działań w tym zakresie. Odpowiednia baza infrastrukturalna jest niezbędna do realizowania w niej atrakcyjnego nowego programu kulturowego przez Wnioskodawcę. 62,64% ankietowanych jako pilne uznaje także możliwość noclegu i wyżywienia w obiekcie. Wzbogacenie oferty kulturalnej postuluje aż 51,26% ankietowanych. Program kulturowy powinien się opierać na promowaniu lokalnej kultury i sztuki (32,49%). Z kolei 30,51% osób wskazuje na potrzebę udogodnień dla niepełnosprawnych. 26,90% wskazuje na konieczność wyposażenia w sprzęt multimedialny, co potwierdza o konieczności realizacji nowego programu kulturowego zgodnie z duchem rozwoju technologicznego.

| Odpowiedź                                                                                        | %      | Liczba |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------|
| <b>rozwój infrastruktury, w tym renowacja obiektu</b>                                            | 79,24% | 439    |
| <b>wzbogacenie oferty kulturalnej (warsztaty, wystawy, imprezy i wydarzenia kulturalne itp.)</b> | 51,26% | 284    |
| <b>wykorzystanie multimedialnych</b>                                                             | 26,90% | 149    |
| <b>udostępnienie dalszych części obiektu</b>                                                     | 77,98% | 432    |
| <b>promowanie regionalnej kultury i sztuki</b>                                                   | 32,49% | 180    |
| <b>możliwość noclegu i wyżywienia</b>                                                            | 62,64% | 347    |

|                                           |        |     |
|-------------------------------------------|--------|-----|
| <b>udogodnienia dla niepełnosprawnych</b> | 30,51% | 169 |
|-------------------------------------------|--------|-----|

Co wpływa na Pana/Pani chęć korzystania z oferty/wydarzeń związanych z kulturą?

Spośród wielu różnych zachęt do uczestniczenia w życiu kulturalnym wskazano przede wszystkim: klimat i położenie miejsca (70,22%) oraz rozrywka/relaks jako forma spędzenia czasu wolnego (68,23%). 50,54% kieruje się potrzebą rozwoju własnych zainteresowań, hobby, umiejętności. Pozostałe odpowiedzi przedstawia tabela poniżej. Twierdza Srebrna Góra jest więc wyjątkowym miejscem łączącym mieszkańców regionu, istotną bazą infrastrukturalną dla działań kulturalnych, aktywujących społeczność do rozwoju swoich zainteresowań w kontakcie z kulturą i historią.

| Odpowiedź                                                                                          | %      | Liczba |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------|
| <b>rozrywka/relaks jako forma spędzenia czasu wolnego</b>                                          | 68,23% | 378    |
| <b>potrzeba rozwijania własnych zainteresowań, hobby i umiejętności</b>                            | 50,54% | 280    |
| <b>wysoki poziom wydarzenia kulturalnego</b>                                                       | 24,55% | 136    |
| <b>dostosowanie oferty dla różnych grup wiekowych odbiorców</b>                                    | 30,69% | 170    |
| <b>klimat i położenie miejsca</b>                                                                  | 70,22% | 389    |
| <b>dostępność obiektu otwarty w większości dni w roku w godzinach dogodnych dla odwiedzających</b> | 49,46% | 274    |

Jakiego typu nowe formy uczestnictwa w kulturze oferowane przez Twierdzę Srebrna Góra byłyby dla Pana/Pani atrakcyjne?

Poniższa tabela zawiera zestawienie zainteresowania respondentów nowymi formami uczestnictwa w kulturze oferowanymi przez Twierdzę Srebrna Góra. Niniejsze dane potwierdzają, że wszystkie zaproponowane w badaniu ankietowym formy znajdują popyt wśród odbiorców. W toku przeprowadzonej analizy duże zainteresowanie mają atrakcyjne ekspozycje/wystawy (stałe i czasowe) (59,75%), koncerty/występy artystyczne w plenerze oraz w ogrzewanych wnętrzach (53,25%), interaktywne formy zwiedzania obiektu (49,10%). Duże znaczenie dla rozwoju społeczeństwa mają także jednodniowe (30,69%) i kilkudniowe (27,44%) warsztaty dla dzieci i młodzieży oraz innych grup zorganizowanych z wyżywieniem. 34,66% to aktywna grupa osób zainteresowana seansami filmowymi, 44,22% to osoby zainteresowane spotkaniami i warsztatami z ciekawymi osobami, 34,30% to osoby lubiące festiwale kulinarne. Konferencje, sympozja i sesje naukowe oraz wolontariat stanowi najmniej liczna grupa respondentów. Skoro oferta ta jest atrakcyjna dla respondentów, zakłada się także, że będzie ona przyciągać również osoby odwiedzające Twierdzę po realizacji inwestycji.

| Odpowiedź                                                                                                      | %      | Liczba |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------|
| <b>jednodniowe warsztaty dla dzieci i młodzieży oraz innych grup zorganizowanych z wyżywieniem</b>             | 30,69% | 170    |
| <b>kilkudniowe warsztaty dla dzieci i młodzieży oraz innych grup zorganizowanych z wyżywieniem i noclegiem</b> | 27,44% | 152    |
| <b>koncerty/występy artystyczne w plenerze oraz w ogrzewanych wnętrzach</b>                                    | 53,25% | 295    |
| <b>seanse filmowe (kino plenerowe), mapping</b>                                                                | 34,66% | 192    |
| <b>atrakcyjne ekspozycje/wystawy (stałe i czasowe)</b>                                                         | 59,75% | 331    |
| <b>interaktywne formy zwiedzania obiektu (z użyciem multimediiów, wymagające zaangażowania od uczestnika)</b>  | 49,10% | 272    |
| <b>spotkania i warsztaty z ciekawymi osobistościami, artystami, rzemieślnikami</b>                             | 44,22% | 245    |
| <b>festiwale kulinarne</b>                                                                                     | 34,30% | 190    |
| <b>konferencje, sympozja, sesje naukowe</b>                                                                    | 21,30% | 118    |
| <b>wolontariat dla Twierdzy (dla grup pasjonatów)</b>                                                          | 27,80% | 154    |

Jaka tematyka warsztatów dla dzieci i młodzieży oraz innych grup zorganizowanych byłaby według Pana/Pani atrakcyjna?

Przeprowadzone badanie ankietowe wskazuje, że większość zaproponowanych tematów warsztatów jest atrakcyjna dla odbiorców. Niniejsze potwierdza, że zaproponowane przez Wnioskodawcę tematy warsztatów znajdują popyt i zostały adekwatnie dobrane do preferencji społecznych.



| Odpowiedź                                                                                          | %      | Liczba |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|--------|
| warsztaty dotyczące zasad budowy fortyfikacji, obsługi narzędzi artyleryjskich                     | 62,09% | 344    |
| warsztaty z rzemiosł dawnych                                                                       | 63,54% | 352    |
| warsztaty z tematyki życia codziennego żołnierza w twierdzy szycie, gotowanie, rozpalamie ognia    | 64,98% | 360    |
| warsztaty ekologiczne i zwierzyniec forteczny                                                      | 36,10% | 200    |
| warsztaty o tematyce związanej z leczeniem rannych w dawnej twierdzy z elementami pierwszej pomocy | 35,56% | 197    |
| gry i zabawy integracyjne                                                                          | 56,14% | 311    |

Czy chciał(a)by, by Pana/Pani dziecko korzystało z nowej oferty kulturalnej w postaci warsztatów oferowanych w Twierdzy Srebrna Góra oraz w jej atrakcyjnym otoczeniu?

Ankietowani potwierdzili także w 96,75% chęć wyrażenia zgody na uczestniczenie dzieci w uczestniczeniu w wydarzeniach kulturalnych oferowanych przez Wnioskodawcę w formie warsztatów.

| Odpowiedź | %      | Liczba |
|-----------|--------|--------|
| tak       | 96,75% | 536    |
| nie       | 3,25%  | 18     |

Z jakich źródeł najczęściej dowiaduje się Pan/Pani o wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez Twierdzą Srebrna Góra?

Cenną informacją z badania ankietowego jest wskazanie, że najważniejszym źródłem wiedzy na temat wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Twierdzą Srebrna Góra są media społecznościowe i strona internetowa Twierdzy Srebrna Góra oraz przekaz od innych osób. Ta informacja pozwoli w przyszłości Wnioskodawcy zaplanować odpowiednio działania informacyjne zachęcające odbiorców do uczestniczenia w kulturze.

| Odpowiedź                                | %      | Liczba |
|------------------------------------------|--------|--------|
| strona internetowa Twierdzy Srebrna Góra | 52,71% | 292    |
| media społecznościowe                    | 83,75% | 464    |
| lokalna prasa                            | 7,76%  | 43     |
| lokalna tv                               | 1,08%  | 6      |
| ulotki i plakaty, bilbordy               | 12,64% | 70     |
| od innych osób                           | 32,31% | 179    |

### SZACOWANY POPYT NA OFERTĘ KULTURALNĄ

W wyniku realizacji projektu poszerzona zostanie oferta kulturalna poprzez wprowadzenie nowych form działalności kulturalnej.

Pomimo dynamicznego wzrostu liczby turystów odwiedzających obiekt Twierdza Srebrna Góra oraz wysokich nakładów poniesionych na jego rewitalizację i konserwację w ostatniej dekadzie, zabytek posiada wciąż niewykorzystany potencjał możliwy do zagospodarowania. Dotychczasowa oferta edukacyjno-kulturalna w Twierdzy Srebrna Góra ma charakter dostosowany do ograniczonych warunków kubaturowych (poddanych dotychczas remontowi) jak i sprzętowych (mimo adaptacji fragmentu pomieszczeń Donjonu – nie został on wystarczająco wyposażony). Prowadzone zajęcia dla grup – *gra terenowa* i *pakiet kadeta* - realizowana jest w terenie otwartym, nie utwardzonym, stąd zajęcia te jak i inne wydarzenia warsztatowo-kulturalne uzależnione są znacząco od warunków pogodowych, dlatego grupa tego rodzaju odbiorców jest nieliczna. Największa ilość odwiedzających Twierdzą to osoby indywidualne odwiedzające obiekt w weekendy i okresie wakacyjnym, dlatego istotne jest zagospodarowanie pozostałego czasu w roku i pozyskanie nowej grupy odbiorców. Górskie położenie Twierdzy na dużej wysokości, na uboczu głównych tras komunikacyjnych i w znacznej odległości od skromnej bazy noclegowej w miasteczku Srebrna Góra, znacznie ogranicza



dostępność obiektu i możliwości rozszerzenia form edukacji kulturowej. Niezbędnym elementem wdrożenia wielowariantowego programu zwiedzania i zajęć, jest możliwość zapewnienia noclegów i wyżywienia na terenie fortyfikacji. Brak takiej możliwości będzie wpływał na dużo mniejsze zainteresowanie ofertą szczególnie zorganizowanych grup, wycieczek, dla których Twierdza będzie jednym z licznych obiektów na trasie zwiedzania, do których „wpada się na chwilę”. Takie podejście nie pozwoli na efektywne realizowanie funkcji kulturowo - edukacyjnej obiektu.

Brakuje również przestrzeni na wszelkie imprezy kulturalne typu koncerty, spotkania, prezentacje autorskie, projekcje itp. Obecnie dostępna salka konferencyjna pozwala przyjąć grupę max. 40 osób, co wyklucza organizację ważniejszych i większych wydarzeń kulturalnych. Przeszkodą do rozwoju obiektu jest brak przyłącza wody i przestarzałe przyłącze energetyczne, co w sezonie letnim skutkuje częstymi brakami wody (woda pochodzi obecnie ze studni historycznej, która przez małą ilość opadów nie odbudowuje się w wystarczającym stopniu, wodę dowozi beczkowóz), przerwami w dostawie prądu, wahaniach napięcia (nie działa napięcie 400 V tzw. „siła” – co jest również przeszkodą do prowadzenia dalszych prac remontowych). Historyczny zespół srebrnogórski dopiero buduje swoją pozycję na rynku kulturowo – edukacyjnym i musi konkurować z obiektami dużo łatwiej dostępnymi, którym towarzyszą inne atrakcje np. Kłodzko (twierdza, basen muzeum, kościoły, stare miasto).

Cały obiekt Twierdzy jest niezwykle atrakcyjnym i rozległym miejscem historycznym dodatkowo położonym w wyjątkowo atrakcyjnym otoczeniu krajobrazu Gór Bardzkich i Gór Sowich. Poznanie fortyfikacji i innych atrakcji Srebrnej Góry, zagłębienie się w ich walory oraz przeprowadzenie działań edukacyjnych w zaplanowanym zakresie, wymaga dłuższego pobytu. Możliwość nocowania w historycznym, zabytkowym obiekcie i spędzenie w nim całego dnia lub 2-3 dni zajęć podniesie wiedzę oraz świadomość dotyczącą dziedzictwa kulturowego Twierdzy Srebrna Góra, jak również całego regionu. Zapewnienie noclegów i wyżywienia dla dzieci i młodzieży oraz zorganizowanych grup, pozwoli zatrzymać odbiorcę w obiekcie na dłużej, skorzystać z pełnego programu oferty kulturalnej, lepiej poznać obiekt oraz poznać jego unikatowy charakter i klimat.

#### **OFERTA WARSZTATÓW EDUKACJI KULTURALNEJ DLA GRUP**

Pomieszczenia Donjonu zostaną w taki sposób przygotowane, aby były atrakcyjnym miejscem dla edukacji kulturalnej tj. miejscem dla organizowania warsztatów/zajęć manualnych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. W zależności od wieku i liczebności grupy, zajęcia edukacyjne będą dopasowane odpowiednim scenariuszem, poziomem skomplikowania jak i czasem trwania – od godzinnych do kilkudniowych dniowych. Proponowane zajęcia będą wyróżniały się w stosunku do podobnych obiektów – dużą interakcją pomiędzy prowadzącymi a uczestnikami, poprzez ich mobilny i czynny udział (edukacja przez dotyk, czucie, ruch itp.), w atrakcyjny sposób zachęcający do pełnego udziału grupy w realizacji kolejnych zadań. Ponadto znaczenie w atrakcyjności zajęć będzie miał ich scenariusz (odbiegający od typowej lekcji historii), użyte eksponaty i wyposażenie edukacyjne uwzględniające elementy multimedialne jak i tradycyjne (m.in. makiety, plansze) związane z tematem fortyfikacji nowożytnych, Srebrną Górą i historią regionu. Zajęcia i warsztaty będą ułożone naprzemiennie z poznawaniem w terenie kolejnych części fortyfikacji twierdzy. Całość programu będzie prowadzona przez kadrę przebraną w historyczne stroje wzorowane na użytkownych w twierdzy w II poł. XVIII w. Formą podsumowania zajęć będzie wręczeniem pamiątkowych dyplomów dla każdego uczestnika.

Aby oferta warsztatów mogła dotrzeć do maksymalnie dużej liczby odbiorców należy zaoferować uczestnikom odpowiednią ilość atrakcji i zapewnić im elastyczność w dostosowaniu programu pobytu w Twierdzy Srebrna Góra do ich indywidualnych potrzeb (w tym do grupy wiekowej, ilości uczestników i czasu pobytu).

Zakłada się przy szacowaniu popytu:

- Grupy wiekowe – to uczniowie klas podstawowych oraz szkół średnich
- Grupa docelowa – to zorganizowane grupy dzieci/młodzieży (min. 20 osób w grupie, max. 50 osób)

- Głównym „targetem”, z którego korzystają szkoły podstawowe oraz szkoły średnie to wycieczka trzy- i jednodniowa. Szkoły podstawowe korzystają też z wycieczek cztero - lub pięciodniowych, czyli tak zwanych „zielonych bądź białych szkół”.

Standardowa wycieczka trzydniowa, czyli najczęściej występująca wycieczka, powinna się opierać na co najmniej pięciu atrakcjach, podzielonych na bloki przed i po obiadowe.

**PRZYKŁADOWY PAKIET ZAJĘĆ DLA PEŁNEJ GRUPY:**

- 1) **POZNANIE OBIEKTU TWIERDZY SREBRNA GÓRA** – omówienie przyczyny powstania Twierdzy, jej budowy, funkcjonowania, oblężenia – wykorzystanie modelu 3D i prezentacji w pomieszczeniach kieszeni DONJON. Wyjście na koronę, tam omówienie panoramy, wykorzystanie lunet i plansz/map edukacyjnych oraz omówienie ciekawostek: Trójmorski Wierch, antecendentny przełom Nysy Kłodzkiej, Ślęza - święta góra Słowian, objaśnienie skąd nazwa jej oraz całego Śląska, no i dlaczego była „święta” (ewentualnie spacer do Fortu Wysoka Skała – tam weryfikacja wiedzy terenowej z nowego ujęcia).
- 2) **ZWIEDZANIE FORTU SPITZBERG-OSTRÓG** – czyli uzupełnienie historii Srebrnej Góry o zwiedzanie muzeum Fortu. W Fortcie tym przewodnik w atrakcyjny dla grupy sposób przenosi ją w czasy II wojny światowej i oflagu VIII B, w którym więzieni byli polscy oficerowie, słynący z wielokrotnych prób ucieczki i bohaterstwa.
- 3) **JAKA TA TWIERDZA WIELKA!** - wyprawa na najdalej położone dzieła obronne wchodzące w skład Twierdzy srebrnogórskiej tzw. Chochoły. W trakcie nauka bezpiecznego poruszania się w górach, co spakować do plecaka, jak zachowywać się w lesie, orientering – użycie map, kompasu, budowa improwizowanego schronienia, prezentacja rozpalania ogniska.
- 4) **ZBUDUJ FORTYFIKACJE** – warsztaty w dwóch salach wielofunkcyjnych DONJONU, tu występuje podział na grupy:  
I Grupa - uczestnicy poznają na podstawie makiet - zasady obrony i konstrukcji wybranych elementów twierdzy w przełożeniu na przedmioty ściste (wiedza interdyscyplinarna: fizyka, matematyka poprzez poznanie pojęć symetrii, wyznaczania pionu i poziomu, poznanie dawnych miar, działania sił fizycznych), a następnie wykonują własny model elementu twierdzy w glinie bądź przez odlew (z gotową formą) w gipsie, który mogą zabrać ze sobą jako pamiątkę.  
II Grupa - uczestnicy kontynuują poznawanie konstrukcji twierdzy – z „cegieł”, w przypadku dzieci będą to poduchy w kształcie cegieł, a w przypadku młodzieży worki wypełnione piachem/ryżem. Uczestnicy w podgrupach poznają tajniki wnoszenia murów, sklepień kolebkowych, czy portalu drzewiowego. Po zakończeniu zajęć następuje zamiana grup.

**ZAJĘCIA W PODGRUPACH (max. 25 os., po zakończeniu zajęć zamiana grup)**

- 1) **Trening artylerzysty.** Omówienie co to jest artyleria i od czego się wywodzi. Uczestnicy przebierają się w stroje żołnierzy i markietanek. Ćwiczą musztrę dla zgrania grupy. Następnie uczestnicy własnoręcznie zbudują Katapultę Leonarda Da Vinci, zabawa z wykonanymi urządzeniami. Przejście do artylerii prochowej: prezentacja obsługi armaty, później zawody w grupkach pięcioosobowych „kto szybciej załaduje armatę”. Na koniec prawdziwa salwa.
- 2) **Rzemiosła forteczne.** W sali wielofunkcyjnej kieszeni północnej Donjonu, w zależności od wieku uczestników realizowane będą wybrane warsztaty manualne związane z malarstwem, rzeźbieniem w drewnie, kamieniu (np. elementy detalu architektonicznego twierdzy), ceramiką użytkową (naczynia i kubki z gliny, które po wykonaniu zostaną wypalone w tradycyjnym piecu do wypału, na terenie otwartego dziedzińca Donjonu).
- 3) **Żołnierskie życie.** Warsztaty i zajęcia w salach wielofunkcyjnych Donjonu, związane z życiem żołnierzy i wytwórstwem ich podstawowego wyposażenia - popularnego nakrycia głowy – bikornu (z kartonu + malowanie), odlewania świeczek, a także przygotowania stawy żołnierskiej - uczestnicy przy użyciu podstawowych produktów kuchennych – urobią ciasto do podpłomyków (dawna uproszczona wersja chleba), które zostanie wypieczone w części kuchennej, po czym z wybranym dodatkiem na słodko (miód, powidlą) lub wytrawnie (cebula, ser regionalny) zostanie skosztowane przez samych autorów.
- 4) **Eco jest spoko.** Zajęcia ekologiczne dla dzieci i młodzieży. Na wstępie zaprezentowane uczestnikom zostanie ile śmieci produkowało dziennie gospodarstwo domowe w XIX wieku, a ile produkujemy teraz. Uczestnicy dowiedzą się jak rozpoznawać materiały tworzące nasze śmieci, które mogą być przetwarzane, jakie się je składa. Pomoże to w wyborze tworzyw jak najmniej obciążających naszą planetę. Uczestnicy odwiedzają forteczny folwark (ulokowany bezpośrednio w twierdzy), a w nim nakarmią i wyczesażą zwierzęta gospodarskie kozy, owce i osiołka.
- 5) **Lazaret.** Przejście po fortecznych szpitalach, opis najczęściej przeprowadzanych tam zabiegów medycznych, wyjaśnienie kto to był Cyrulik. Do tego ciekawostki na temat braku higieny wśród lekarzy informacja od

kiedy i dzięki komu chirurdzy przed zabiegami zaczęli myć ręce. Następnie przejście do Sali multimedialnej, a tam szkolenie z podstaw udzielania pierwszej pomocy przed medycznej. Uczestnicy będą mieli do dyspozycji fantoma i opatrunki, pomocą będzie również prezentacja multimedialna

- 6) Blok gier i zabaw integracyjnych.** Mają one na celu wzajemne porozumienie, współpracę, budowę wzajemnego zaufania oraz poprawę komunikacji – zajęcia dla grup sportowych, klas mundurowych z dużą dawką sprawności i możliwości „wybiegania się” w ramach konkurencji w grupach.

**Dodatkowe elementy kulturalne dla grup korzystających z warsztatów kilkudniowych:**

- Nocne ognisko z kiełbaskami
- Mapping na murach Donjonu
- Nocne wyjście do gwiazd z pochodniami/latarniami (w zależności od wieku uczestników)
- Wieczór z muzyką
- Kino (opcja w plenerze latem)

**OFERTA ZWIEDZANIA TWIERDZY SREBRNA GÓRA DLA ODBIORCÓW INDYWIDUALNYCH**

Cały obiekt Twierdzy Srebrna Góra jest niezwykle atrakcyjnym i rozległym miejscem historycznym dodatkowo położonym w wyjątkowo atrakcyjnym otoczeniu krajobrazu Gór Bardzkich i Gór Sowich. Poznanie fortyfikacji i innych atrakcji Srebrnej Góry podniesie wiedzę oraz świadomość dotyczącą dziedzictwa kulturowego Twierdzy Srebrna Góra. Pomieszczenia Donjonu (1a i 1b) objęte projektem zostaną w taki sposób przygotowane, aby były atrakcyjnym elementem edukacji kulturalnej (m.in. miejscem stałych wystaw oraz prezentacji), a przeprowadzone prace restauratorskie pozwolą uczynić ich dawną funkcję jak i zabezpieczyć przed dalszą degradacją. Istotny jest również fakt, iż pierwotnie omawiane kazamaty Donjonu (1a i 1b) pełniły kiedyś funkcję izb żołnierskich oraz komendantury a po 1869 r. funkcję muzeum i restauracji. Zatem projekt ma charakter odtworzenia historycznych funkcji obiektu (autoprezentacja muzealna) oraz przystosowania do nowej działalności kulturalnej w formie przestrzeni wykorzystywanych na funkcje wystawiennicze.

**Oferta dla zwiedzających indywidualnych realizowana będzie poprzez:**

- 1) MEDIOTWIERDZA** - rozszerzenie zwiedzania obiektu realizowane w salach wielofunkcyjnych kieszeni północnej Donjonu z użyciem multimedii (m.in. model 3D i film z drona Srebrnej Góry w czterech porach roku) pozwoli na wprowadzenie do poznania położenia Twierdzy (dziś większa część Twierdzy jest wtórnie zarośnięta drzewami, turysta bez modelu 3D nie jest w stanie poznać rzeczywistej skali i skomplikowania dzieł obronnych Srebrnej Góry), a także jej środka - czyli co kryje się za elewacjami (konstrukcja i struktura muru z kanałami odwadniającymi i warstwą dosdanu) na przykładzie wyeksponowanych trwałych ruin kieszeni.
- 2) PUNKT WIDOKOWY – KORONA DONJONU** - rozszerzenie zwiedzania obiektu o przestrzeń na wałach obronnych Donjonu, dzięki odtworzeniu pierwotnych form ziemnych – zwiedzający pozna zasady obrony – ostatniego miejsca obrony, a grupy będą miały okazję wspólnie wtoczyć armatę (model 1:1 z drewna) na stanowisko ogniowe. Zamontowane zostaną dwie lunety obserwacyjne.
- 3) NOWĄ EKSPOZYCJĘ STAŁĄ – HISTORII TURYSTYKI FORTECZNEJ W SREBRNEJ GÓRZE.** Moduły ekspozycji zostaną umieszczone w adaptowanych częściach Donjonu tj. salach Wieży Dolnej, kieszeni, dziedzińcu, poterny górnej i korony. Ekspozycja została podzielona na następujące tematy:
  1. Twierdza srebrnogórska oczami podróżników (XVIII–XIX w.)
  2. Restauracja na Donjonie
  3. Turystyka srebrnogórska przed stu laty
  4. Fritz Reuter
  5. Pocztówki, zdjęcia i filmy – dawna Srebrna
  6. Kolej Sowiogórska – „prawie jak w Tatrach”
  7. Festyn forteczny – 150 lecie twierdzy
  8. Model twierdzy
  9. Harcerze w Srebrnej Górze

Ekspozycja modułowa nt. dziejów turystyki fortecznej w Srebrnej Górze ma prezentować ważniejsze etapy i wątki z dziejów turystycznego zagospodarowania oraz promocji twierdzy srebrnogórskiej. Ma zadanie dopełniać ekspozycję nt. militarnej przeszłości warowni, zwracając uwagę na marginalne początkowe, a z czasem wiodące funkcje turystyczne twierdzy. Walorem projektu będzie powiązanie historii lokalnej ze zjawiskami kulturowymi i modnymi elementami tzw. życia codziennego.

Centralna część Twierdzy - Donjon od początku, tj. od końca XVIII wieku, przyciągał uwagę przyjezdnych i skupiał większość inwestycji służących turystom. Historia turystyki fortecznej w Srebrnej Górze nie stanowi o istocie i atrakcyjności twierdzy srebrnogórskiej, dlatego „narracja” ekspozycji musi się ogniskować wokół wybranych zagadnień: korespondujących ze współczesnością, prowokujących i odwołujących się do mniej znanych wątków. Powinna przyciągać uwagę turystów poszukujących dodatkowej wiedzy (treści), zarazem intrygować dobozem i sposobem prezentacji pamiątek przeszłości.

**4) WYSTAWY CZASOWE** (zmieniane raz w roku). Proponowana tematyka wystaw:

- Wystawa dawnego rzemiosła. Wybrane wytwory rzemieślnicze (wyłonione np. w formie konkursu) powstałe w ramach zajęć manualnych będą prezentowane w ramach wystaw czasowych w adaptowanych wnętrzach.
- Wystawy prac powstałych w trakcie plenerów artystycznych i praktyk projektowych studentów uczelni wyższych (w ramach istniejącej współpracy z Wydziałem Architektury Politechniki Warszawskiej oraz z Wydziałem Malarstwa i Rzeźby oraz Ceramiki i Szkła Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu)
- Twierdza w moim obiektywie - wystawy fotografii wyłonionych w ramach konkursu.

Zakłada się, że z tej oferty będzie mógł skorzystać każdy turysta, który zakupi bilet do Twierdzy Srebrna Góra.

**OFERTA WYDARZEŃ KULTURALNYCH I ARTYSTYCZNYCH DOSTĘPNA OKRESOWO**

Planuje się organizowanie w Twierdzy Srebrna Góra wydarzeń kulturalnych i artystycznych dostępnych okresowo (w tym z wykorzystaniem namiotu plenerowego):

- 1) **HAPPY TWIERDZA** (1 x rok) - oferta złożona z happeningów, spektakli, występów cyrkowców, kabareciarzy i muzyków, zlokalizowana w różnych punktach nowo udostępnionego obszaru zabytku. Ogólna fabuła wydarzenia będzie nawiązywać do ważniejszych okresów z historii Twierdzy, miasteczka a także regionu.
- 2) **ART IN FORT - ARTYSTYCZNE WEEKENDY W TWIERDZY** (4 x rok) – oferta realizowana we współpracy ze studentami i absolwentami Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej oraz z Wydziałem Malarstwa i Rzeźby oraz Ceramiki i Szkła Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu.  
Event odbędzie się w różnych, nowo udostępnionych obszarach zabytku, na odwiedzających czekać będą stanowiska z przedstawicielami rzemiosł artystycznych i budowlanych (m.in. murarz, kamieniarz, tynkarz, kowal, ślusarz, stolarz, cieśla, sztukator, a nawet - wałmistrz, rusznikarz), rysowników, grafików. Na stanowiskach odbywać się będą całodniowe pokazy twórcze jak i otwarte warsztaty.
- 3) **RZUT NA MUR** (9 x rok) – oferta obejmuje wykorzystanie zabezpieczonych i wyremontowanych części zabytku do przestrzennego spektaklu multimedialnego i projekcji stworzonych przez artystów z Polski i ze Świata videomappingu dostosowanego do układu i architektury ścian obiektu m.in. elewacji dziedzińca Donjonu.
- 4) **FESTIWAL KULINARNY – WIKTUAŁY FORTECY** (4 x rok) - posiadanie zaplecza kuchennego pozwoli na prowadzenie otwartych warsztatów i pokazów kulinarnych, wspólne gotowanie i kosztowanie przez zwiedzających żołnierskiej strawy, a także zorganizowanie jarmarku produktów regionalnych.
- 5) **KONCERTY** - występy muzyczne regionalnych wykonawców, muzyków i zespołów (2 x rok)
- 6) **KONFERENCJE, SYMPOZJA, SESJE NAUKOWE** (min. 1 x rok) - zorganizowane we współpracy z ICOMOS i uczelniami wyższymi – w wielofunkcyjnej sali kieszki północnej Donjonu.
- 7) **SEANSE FILMOWE – PLENEROWE KINO LETNIE** (5 x rok) – na dziedzińcu Donjonu.
- 8) **WOLONTARIAT DLA TWIERDZY** (4 x rok) – weekendowe spotkania grup pasjonatów – archeologów, poszukiwaczy, historyków i praca na rzecz Twierdzy – odgruzowywanie kolejnych pomieszczeń Donjonu, badania archeologiczne, wykonywanie drobnych napraw murów.
- 9) **WYSTRZAŁOWY WEEKEND z nową ofertą kulturalną** (1 x rok) – wydarzenie planowane porą jesienią z atrakcjami kulturowymi dla odbiorców
- 10) **Majówka z nowym programem kulturowym** (1 x rok) - wydarzenie planowane porą wiosenną z atrakcjami kulturowymi dla odbiorców

**Współpraca**

W celu zapewnienia wysokiego poziomu oferty kulturalnej Wnioskodawca przewiduje współpracę z uczelniami i innymi instytucjami związanymi a animacją kultury i sztuki, dla przykładu:

- Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej
- Wydział Malarstwa i Rzeźby oraz Ceramiki i Szkła Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu
- Zespół Szkół Zawodowych im. Stanisława Staszica w Ząbkowicach Śląskich
- Organizacje pozarządowe: ICOMOS - Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków; Sowiogórskie Towarzystwo Historyczno- Krajoznawcze; Stowarzyszenie Historyczno-Eksploracyjne TRISKELION; regionalni dostawcy żywności

**Metodologia wyliczenia wskaźników rezultatu**

W poniższej tabeli przedstawiono szacunkowe wyliczenie prognozowanego popytu na nową ofertę Twierdzy Srebrna Góra Sp. z o.o. uruchomioną dzięki realizacji przedmiotowego projektu.

| Rodzaj oferty kulturalnej                                                 |                         | 2023                                            |                                                                                                                |                                       |                                              |                                        |                               | 2024                     |                          |                          |                |                                                                                                                     |                                                               |       |
|---------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|----------------------------------------------|----------------------------------------|-------------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|----------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|-------|
|                                                                           |                         | lipiec                                          | sierpień                                                                                                       | wrzesień                              | październik                                  | listopad                               | grudzień                      | styczeń                  | luty                     | marzec                   | kwiecień       | maj                                                                                                                 | czerwiec                                                      | RAZEM |
| Warsztaty edukacji kulturalnej 1-dniowe dla dzieci i młodzieży            | Ilość warsztatów w m-cu | 7                                               | 8                                                                                                              | 10                                    | 15                                           | 5                                      | 4                             | 4                        | 10                       | 4                        | 10             | 15                                                                                                                  | 15                                                            |       |
|                                                                           | Suma osób               | 245                                             | 280                                                                                                            | 350                                   | 525                                          | 175                                    | 140                           | 140                      | 350                      | 140                      | 350            | 525                                                                                                                 | 525                                                           | 3745  |
| Warsztaty edukacji kulturalnej 1-dniowe dla innych grup zorganizowanych   | Ilość warsztatów w m-cu | 8                                               | 8                                                                                                              | 7                                     | 4                                            | 4                                      | 6                             | 2                        | 4                        | 4                        | 8              | 8                                                                                                                   | 8                                                             |       |
|                                                                           | Suma osób               | 200                                             | 200                                                                                                            | 175                                   | 100                                          | 100                                    | 150                           | 50                       | 100                      | 100                      | 200            | 200                                                                                                                 | 200                                                           | 1775  |
| Warsztaty edukacji kulturalnej 2-dniowe dla dzieci i młodzieży            | Ilość warsztatów w m-cu | 4                                               | 4                                                                                                              | 3                                     | 4                                            | 4                                      | 3                             | 4                        | 4                        | 1                        | 4              | 4                                                                                                                   | 2                                                             |       |
|                                                                           | Suma osób               | 200                                             | 200                                                                                                            | 150                                   | 200                                          | 200                                    | 150                           | 200                      | 200                      | 50                       | 200            | 200                                                                                                                 | 100                                                           | 2050  |
| Warsztaty edukacji kulturalnej 3-dniowe dla dzieci i młodzieży            | Ilość warsztatów w m-cu | 4                                               | 4                                                                                                              | 2                                     | 4                                            | 4                                      | 1                             | 1                        | 4                        | 1                        | 4              | 4                                                                                                                   | 2                                                             |       |
|                                                                           | Suma osób               | 200                                             | 200                                                                                                            | 100                                   | 200                                          | 200                                    | 50                            | 50                       | 200                      | 35                       | 200            | 200                                                                                                                 | 100                                                           | 1735  |
| Oferta wystawowa - odbiorcy indywidualni                                  | Suma osób               | 600                                             | 700                                                                                                            | 300                                   | 300                                          | 100                                    | 100                           | 100                      | 200                      | 100                      | 300            | 600                                                                                                                 | 500                                                           | 3900  |
| Oferta wydarzeń kulturalnych i artystycznych                              |                         | ART in FORT, rzut na mur x 2, kino plenerowe x2 | ART in FORT, rzut na mur x2, kino plenerowe x2, wiktuały fortecy, koncert w nowo udostępnionych powierzchniach | rzut na mur, Wolontariat dla Twierdzy | Wystrzałowy weekend z nową ofertą kulturalną | konferencja historyczno-konserwatorska | rzut na mur, wiktuały fortecy | Wolontariat dla Twierdzy | Wolontariat dla Twierdzy | Wolontariat dla Twierdzy | HAPPY Twierdza | majówka z nowym programem, ART in FORT, rzut na mur, wiktuały fortecy, koncert w nowo udostępnionych powierzchniach | ART in FORT , rzut na mur x2, kino plenerow, wiktuały fortecy |       |
|                                                                           | Suma osób               | 1700                                            | 1500                                                                                                           | 400                                   | 600                                          | 120                                    | 225                           | 100                      | 100                      | 100                      | 500            | 1800                                                                                                                | 1700                                                          | 8845  |
| Warsztaty edukacji kulturalnej 4-5-dniowe jako "zielone lub białe szkoły" | Ilość warsztatów w m-cu | 4                                               | 4                                                                                                              |                                       | 3                                            |                                        |                               |                          |                          |                          |                | 4                                                                                                                   | 4                                                             |       |
|                                                                           | Suma osób               | 200                                             | 200                                                                                                            |                                       | 150                                          |                                        |                               |                          |                          |                          |                | 200                                                                                                                 | 200                                                           |       |
| RAZEM liczba odbiorców                                                    |                         | 3345                                            | 3280                                                                                                           | 1475                                  | 2075                                         | 895                                    | 815                           | 640                      | 1150                     | 525                      | 1750           | 3725                                                                                                                | 3325                                                          | 23000 |

Z ww. wyliczeń wynika, że w wyniku uruchomienia nowych form działalności kulturalnej w Twierdzy Srebrna Góra nastąpi wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętym wsparciem miejscu o łącznie 23000 odwiedzin/rok.

Tym samym ostatecznie wskaźnik rezultatu:

**„Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (CI 9) – programowy” osiągnie wartość 23000 odwiedzin/rok.**

W roku 2018 liczba osób odwiedzających Twierdzę Srebrna Góra wyniosła 86295 osób. Planuje się wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin o 23000 osób. **Zatem prognozowana liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem wyniesie 110 000 osób** (przy szacowaniu zaokrąglono wartość do pełnych tysięcy).

## **5. Realizacja priorytetów rozwoju kultury**

Projekt realizuje następujące priorytety rozwoju kultury:

**- poprawa dostępności do kultury w wymiarze fizycznym – udostępnienie nowych powierzchni do prowadzenia działalności kulturalnej**

W wyniku projektu zostanie nowa udostępniona powierzchnia 2224,18 m<sup>2</sup> obiektu Twierdzy Srebrna Góra, gdzie prowadzona będzie działalność kulturalna przez Wnioskodawcę. Powierzchnia tworzona w ramach projektu w całości zostanie udostępniona na cele działalności kulturalnej (m.in. DONJON 1A, DONJON 1B). Pomieszczenia te będą wykorzystywane (m.in. jako pomieszczenia noclegowe z zapleczem kuchennym, sanitarnym i technicznym, sale wielofunkcyjne, sale ekspozycyjne) przez uczestników warsztatów/zajęć i odbiorców planowanej oferty kulturalnej zgodnie z programem kulturalnym przewidzianym dla przedmiotowego projektu.

**- zachowanie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) dla przyszłych pokoleń**

Projekt zakłada zgodnie z wymogami konserwatorskimi renowację i zachowanie obiektu Twierdzy Srebrna Góra, który to stanowi zespół zabytkowych dzieł fortyfikacyjnych, największą twierdzę górską w Europie, wzniesioną w latach 1765-1777, wpisaną do Rejestru Zabytków pod nr A-861, decyzją z 13 kwietnia 1961 r., uzyskała status Pomnika Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dnia 14 kwietnia 2004 r. Tym samym projekt umożliwia zachowanie dziedzictwa kulturowego materialnego dla przyszłych pokoleń.

Projekt przyczynia się do zachowania dziedzictwa kulturowego, w tym lokalnych tradycji i kultury dla przyszłych pokoleń, także dzięki możliwości organizacji zajęć i warsztatów kulturalnych w stworzonych i doposażonych w wyniku realizacji przedsięwzięcia pomieszczeniach. Zakłada się stworzenie m.in. przestrzeni wystawienniczej, gdzie możliwa będzie ekspozycja muzealna związana z turystycznym zagospodarowaniem DONJONU na przełomie XIX i XX w.

**- proponuje nowe formy uczestnictwa w kulturze**

W wyniku doposażenia adoptowanych wewnątrz w sprzęt multimedialny i meble, nastąpi wzrost atrakcyjności i dostępności oferty kulturalnej Twierdzy Srebrna Góra, w tym umożliwienie nowych form uczestnictwa w kulturze odpowiadającej na potrzeby wynikające z rozwoju technicznego oraz przemian społecznych we współczesnej gospodarce. I tak zostaną zapewnione warunki umożliwiające:

- prezentowanie za pomocą technik multimedialnych prac powstałych na warsztatach organizowanych w udostępnionych pomieszczeniach Donjon

- prezentowane za pomocą technik multimedialnych projekcje filmowe – w ramach oferty filmowej

- organizacja wydarzeń kulturalnych (występów, koncertów itp.) z wykorzystaniem zakupionych w projekcie sprzętów multimedialnych

**- podniesienie atrakcyjności turystycznej regionu**

W wyniku realizacji projektu wzrośnie atrakcyjność turystyczna regionu Dolnego Śląska. W następstwie realizacji projektu nastąpi zachowanie i udostępnienie niemal 100% nowej powierzchni unikatowego zabytku architektury militarnej – Twierdzy Srebrna Góra. Powierzchnie te zostaną zaadoptowane do pełnienia nowych funkcji i stworzą możliwość realizacji nowego atrakcyjnego programu kulturalnego przyciągającego turystów. Powyższe powinno zachęcać turystów do

odwiedzenia regionu, jak również stanowić dodatkową atrakcję dla turystów już przebywających w regionie w innych celach.